

ЕТАПИ ВИЗНАННЯ ДАТИ 14 ЛИПНЯ 1894 РОКУ ЯК ПОЧАТКОВОЇ У ЛІТОПИСІ УКРАЇНСЬКОГО ФУТБОЛУ

Михалюк Ю., Кобрин Б.

Спортивний клуб "Сокіл" (Львів)

Анотація. У статті розповідається про виникнення та становлення футболу у Львові – батьківщині українського футболу. Автори цього матеріалу безпосередньо причетні до визнання Федерацією футболу України дати 14 липня 1894 року як початкової у літописі українського футболу. Подано аналіз архівних документів, що підтверджують правомірність ведення відліку сучасного українського футболу саме від міста Лева.

Ключові слова: футбол, львівський, український, зародження, становлення, факти, дати, Федерація футболу, держава.

Актуальність теми. Цьогоріч уся українська футбольна спільнота відзначає черговий, тепер уже 115-літній ювілей. А все починалося у Стрийському парку міста Львова, коли львівський "Сокіл" приймав гостей з Кракова. Відлуння цього першого історичного матчу актуальне й сьогодні. І хоча власне український футбол починає свій відлік з 1991 року, наше коріння живлять надбаня попередніх поколінь, які творили футбольну історію у складі таких держав: Австро-Угорщина, Польща, Радянський Союз.

Метою дослідження є підтвердження й аналіз тих подій і фактів, які спричинилися до визнання Львова батьківщиною українського футболу

Об'єкт дослідження – зародження і становлення футболу у м. Львові.

Завдання дослідження. Дослідити етапи встановлення і визнання дати 14 липня 1894 року початком літопису українського футболу.

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження використовувався комплекс сучасних загальнонаукових методів дослідження й підходів. Серед них:

- пошуково-бібліографічний, хронологічний, історико-структурний, ретроспективний.

Результати досліджень та їх обговорення.

Цьогоріч український футбол відзначив своє 115-річчя. 14 липня 1894 року у Стрийському парку Львова, на спеціально збудованому для цієї події стадіоні, львівський "Сокіл", перемігши команду з Кракова 1:0, розпочав літопис вітчизняного футболу. Це був перший офіційний матч на етнічних українських землях за участю місцевих мешканців, які мали навички гри у футбол згідно з діючими тоді правилами.

3 липня 1999 року виконком Федерації футболу України прийняв історичне рішення: дату 14 липня 1894 року визнано за початок літопису українського футболу! До визнання того, що вітчизняний футбол зародився 105 років тому, знадобилося п'ять з половиною років. Але про все по черзі.

Дослідження, проведені керівником прес-служби ФК "Карпати" (Львів) Юрієм Михалюком, які підтверджують цю історичну подію у Львові, вперше надруковані в газетах "Карпати" й "Український футбол" ще у липні – грудні 1993 року. Наприкінці 1993 року футбольний клуб

“Карпати” (Львів), який очолював тоді Богдан Кобрин, спробував організувати відзначення 100-річчя українського футболу на державному рівні, звернувшись 27 грудня з відкритим листом до Президента України Леоніда Кравчука, міністра України з питань молоді та спорту Валерія Борзова, президента ФФУ Віктора Банникова й усіх футбольних клубів нашої держави. Тоді ж у газеті “Український футбол” побачила світ стаття прес-служби ФК “Карпати” “Де вперше м’яч застугонів?”, у якій на підставі документів, газетних матеріалів того часу доводилася правомірність відліку історії українського футболу саме від дня 14 липня 1894 року. Нагадаємо, що саме того дня у Львові – тодішній столиці Коронного краю Галичина та Володимирія, що входив до складу Австро-Угорської імперії Габсбургів на федеративних засадах, – відбулася знаменна подія, значення якої ми можемо сповна усвідомити лише тепер.

У той теплий літній день (за інформацією обсерваторії Львівської політехніки було +24 С) в рамках чергової загальнокраєвої виставки досягнень (щось на зразок ВДНГ у радянські часи), програма якої була дуже насиченою. Зокрема, пройшли конференції літературознавців (кілька своїх рефератів виголосив Іван Франко), медиків, інженерів тощо, свідками якої лише в перший день роботи стали понад 30 тисяч львів’ян і гостей столиці Східної Галичини, що прибули до Стрийського парку на щойно запущеному 31 травня 1894 р. електричному трамваї. Під час другого зльоту спортивно-гімнастичного товариства “Сокіл” відбувся перший офіційний міжміський футбольний матч, у якому змагалися “сокільські” команди зі Львова та Кракова. Гра тривала до першого забитого гола, який на 7-й хв. провів львів’янин – другокурсник учительської семінарії, в майбутньому викладач фізкультури одинадцятої львівської

гімназії – Володимир Хомицький. Судив цей поєдинок гість із Кракова – професор Виробек. Документальне підтвердження цієї події можна прочитати в тогочасних часописах: “Львівська газета”, “Львівський кур’єр”, “Діло”.

До цієї зустрічі готувалися кілька років. Уперше опис футбольної гри і її основних правил знаходимо в монографії “Гімнастичні ігри шкільної молоді”, яку видав 1891 року професор учительської семінарії у Львові Едмунд Ценар. Він же привіз до міста Лева й перший футбольний м’яч, який захопив, повертаючись із подорожі з Великої Британії. В одній зі своїх наступних робіт пан Ценар уже розповідає, як 1892 року група вчителів продемонструвала футбол, згідно із цими правилами. Звичайно, то ще не були матчі в сучасному розумінні, а лише епізоди вправ з м’ячем. Та, очевидно, гра припала до вподоби молоді. Довкола футбольного м’яча збиралося щоразу більше прихильників. Зауважимо, що сприяли розвиткові футболу осередки гімнастичного товариства “Сокіл”, які діяли майже в кожному куточку Галичини, та медики, що вбачали у фізкультурі, яка була введена у шкільні навчальні програми, починаючи з 1869 року, засіб зміцнення здоров’я.

У Львові перше товариство “Сокіл” організоване 1867 року – на п’ять років пізніше, ніж перше в Європі чеське “сокільництво”, засноване в Празі молодим професором місцевого університету Мирославом Тиршем. Офіційною ж датою заснування українських “Соколів” вважається 11 лютого 1894 року, коли в приміщенні “Руської бесіди” у Львові відбулися установчі збори, що обрали старшину та першого голову товариства – Василя Нагірного (1848 – 1921). Саме цьому громадському діячеві, інженеру належить ідея створення всекрайового “Сокола”, який став би першою в Галичині українською спортивно-суспільною інституцією. Того ж 1894 року у “Сокільському календарі

на 1895 рік” Володимир Лаврівський уперше опублікував футбольні правила українською мовою.

Як засвідчують дослідження, 14 липня 1894 року відбувся перший футбольний поєдинок за чинними тоді правилами на етнічних українських землях і за участю місцевих городян, та ще й за присутності семитисячної глядацької аудиторії на спеціально збудованому для цієї події стадіоні в Стрийському парку, що був розрахований на 10 000 місць. Цілу сторінку напередодні 100-літнього ювілею підготувала “Спортивна газета” (число 31 від 15 квітня 1994 року).

Допомогти ФК “Карпати” в справі ювілею зголо-
силися народні депутати, які організували звернення до
Президента України. У ньому читаємо: “Наш футбол, яким
ми повинні пишатися; старший від російського на три ро-
ки, а з бразильським та італійським – майже ровесники. І
про це слід заявити на весь світ. Нехай усі знають, що
Україна має давні традиції в спорті і в футболі зокрема.
Святкування 100-ліття нашого футболу зігріє серця й душі
співвітчизникам, стане ще одним містком єднання всіх гро-
мадян України, незалежно від віри, партійності чи
національної приналежності”. Підписали це звернення на-
родні депутати України: Ярослав Кендзьор, Роман Івани-
чук, Ігор Деркач, Михайло Горинь, Степан Павлюк, Ми-
хайло Косів, Ігор Гринів, Михайло Батіг, Орест Влох, Во-
лодимир Яворівський, Анатолій Матвієнко, Тарас Нагулко,
Павло Віцяк, Богдан Козярський, Лесь Танюк.

Загалом 14 друкованих видань нашої держави (ча-
сопис “Старт”, газети “Голос України”, “Молодь України”,
“Спортивна газета”, “Український футбол” тощо) закликали
футбольну владу України підтримати ініціативу ФК
“Карпати” та його президента Богдана Кобрини й орга-
нізувати футбольне свято на державному рівні. Через певні
обставини відзначення 100-річчя цієї знаменної події об-
межалося тоді регіональним рівнем.

У квітні 1994 року в Києві, у приміщенні Міністерства з питань молоді та спорту відбулася нарада з приводу витоків українського футболу за участю представників усіх регіонів. Погодившись з аргументами ФК “Карпати” в особі керівника прес-служби Юрія Михалюка, наведеними на підтвердження дня 14 липня 1894 року, присутні вирішили продовжити історичні дослідження розвитку футболу в інших регіонах країни. Ця робота затяглася на довгих п’ять з лишком років.

Напередодні чергового, тепер вже 105-літнього ювілею, небайдужі до вітчизняної футбольної історії Богдан Кобрин, Юрій Михалюк, Роман Мелех за підтримки Львівської обласної Федерації футболу та за сприяння тодішнього президента Федерації футболу України Валерія Пустовойтенка, першого віце-президента Віктора Банникова і генерального секретаря ФФУ Анатолія Попова, зініціювали чергові наради, щоби нарешті визначитися, де ж була “колиска” вітчизняного футболу? На першій нараді, що відбулася 19 травня 1999 року в конференц-залі національної Федерації футболу у Києві, встановлено критерії, згідно з якими визначальними для витоків українського футболу мали бути такі фактори: офіційно проанонсована у пресі організація матчу; участь місцевих гравців у команді, що є членом організованої спортивної структури; гра у футбол за чинними тоді футбольними правилами; екіпірування футболістів; ігрове поле достатніх розмірів; присутність суддів і глядачів. Матч, який відбувся у Львові, відповідає усім цим критеріям. А ось представники Одеси, Миколаєва, Кіровограда й Харкова документально підтвердити припущення щодо започаткування футболу в їхніх регіонах не змогли. На цій же нараді було запропоновано історикам інших регіонів України спробувати віднайти витoki місцевого футболу, а львів’янам доопрацювати рані-

ше зібраний матеріал стосовно підтвердження дати 14 липня 1894 року. Особливо це стосувалося статуту спортивно-гімнастичного товариства “Сокіл”.

2 червня 1999 року під час наступної наради всі присутні змогли ознайомитися зі статутом львівських “Соколів”, а також із цитатами з Малої футбольної енциклопедії, виданої 1984 року у Празі, німецької футбольної енциклопедії (Лейпціг, 1988 р.), білоруського видання авторів О. Барсука й А. Кудрейка “Сторінки футбольного літопису” (Мінськ, 1987 р.), книги “70 років Краківському окружному футбольному союзу” (Краків, 1989 р.), де згадується про львівський матч 14 липня 1894 року. Звісно, у цих виданнях нема згадки про Україну, позаяк це видання у 80-х років ХХ століття, коли ще нашої держави не було. А цитати “прив’язувалися” до польського футболу, хоча, як відомо, держава Польща відновилася лише 1918 року. А тоді, наприкінці ХІХ століття, Львів належав до Австро-Угорської монархії і був столицею Коронного краю Галичини та Володимирії. Оскільки до цього часу віднайти іншу, реальнішу інформацію щодо виникнення футболу на українських землях не вдалося, учасники наради погодилися з датою 14 липня 1894 року як офіційним започаткуванням літопису українського футболу, й домовилися на третій за ліком нараді того ж року підготувати спеціальний висновок про це і надіслати його у ФІФА й УЄФА.

Підписали цей документ учасники наради з питань історії українського футболу: **Валерій Пустовойтенко** (президент Федерації футболу України, прем’єр-міністр України); **Віктор Банников** (керівник наради, перший віце-президент Федерації футболу України); **Борис Воскресенський** (віце-президент Федерації футболу України); **Анатолій Попов** (кандидат педагогічних наук, генеральний секретар Федерації футболу України); **Валерій**

Никоненко (голова комітету зі зв'язків із засобами масової інформації ФФУ); **Юрій Михалюк** (автор перших публікацій щодо витоків українського футболу, завідувач відділу спорту газети “Тиждень”); **Микола Ковальов** (футбольний оглядач, м. Кіровоград); **Юрій Ландер** (футбольний оглядач, м. Харків); **Богдан Кобрин** (об'єднання промисловців і підприємців України, м. Київ); **Юрій Назаркевич** (керівник прес-служби ФК “Карпати”, м. Львів); **Роман Мелех** (член комітету футбольної історії та статистики Федерації футболу Львівської області); **Олександр Гливінський** (програма “Футбол від УТН”, м. Київ); **Юрій Корзаченко** (заступник головного редактора “Спортивної газети”); **Ярослав Грисьо** (президент Федерації футболу Львівської області); **Андрій Заяць** (кандидат історичних наук, Українська академія друкарства); **Володимир Боденчук** (головний редактор газети “Український футбол”); **Юрій Сай** (футбольний оглядач газети “Команда”); **Олександр Двойнисюк** (футбольний оглядач, м. Миколаїв); **В'ячеслав Кульчицький** (футбольний оглядач, м. Одеса) **Валентин Щербачов** (голова Спілки спортивних журналістів України); **В'ячеслав Шарафутдинов** (прес-аташе ФК “Шахтар”, м. Донецьк); **Костянтин Вихров** (кандидат педагогічних наук, Федерація футболу України); **Олексій Семененко** (керівник прес-служби ФК “Динамо”, м. Київ); **Віктор Браницький** (футбольний оглядач газети “Голос України”) й інші.

Водночас, учасники наради звернулися до виконкому Федерації футболу України з пропозицією поставити останню крапку в питанні про дату й місце народження вітчизняного футболу. Напередодні виконкому ФФУ за сприяння Богдана Кобрини та Юрія Михалюка вийшов у світ спеціальний випуск газети “Український футбол”, де всіх уболівальників України зі 105-річчям привітав то-

дішній президент ФФУ Валерій Пустовойтенко. 3 липня 1999 року виконком Федерації футболу України узаконив це рішення. За головування першого віце-президента ФФУ Віктора Банникова усі 14 членів виконкому, які того дня брали участь у роботі, одногосно проголосували за дату 14 липня 1894 року як початок літопису футболу в Україні. Свої підписи під відповідним документом поставили: **Віктор Банников**, **Анатолій Біденко** (віце-президент ФФУ), **Борис Воскресенський** (віце-президент ФФУ), **Володимир Лашкул** (віце-президент ФФУ), **Анатолій Попов** (генеральний секретар ФФУ), **Костянтин Вихров** (Федерація футболу України), **Геннадій Лисенчук** (Київ), **Валерій Стародубов** (Житомир), **Олександр Токаренко** (Миколаїв), **Віктор Безрук** (Луганськ), **Анатолій Дяченко** (Полтава), **Михайло Кусень** (Львів), **Іван Житнюк** (Сімферополь).

Оскільки сам стадіон, де 14 липня 1894 року відбувся перший офіційний матч між сокільськими командами Львова та Кракова, не зберігся, то група ентузіастів улітку 1999 року вирішила спробувати віднайти місце його розташування. Ще 1994 року, напередодні 100-літнього ювілею, доцент кафедри економічної та соціальної географії Львівського держуніверситету ім. І. Франка Іван Ровенчак віднайшов у фондах наукової бібліотеки ім. В. Стефаника плансхему з другої загальнокраєвої Виставки досягнень 1894 року, де чітко показано, в якому місці у Стрийському парку напередодні спеціально був збудований стадіон, де, власне, й проведено цей історичний матч. 10 червня 1999 року працівники географічного факультету Франкового вузу – доценти Іван Ровенчак, Степан Кравців, інженер Михайло Кобелька та Роман Затульський за допомогою спеціального геодезичного обладнання вирахували це місце, зробили відповідні позначення. Орієнтиром для наукових робіт

було теперішнє кафе-бар "Вежа". Наприкінці ХІХ століття ця будова була водонапірною вежею. Згідно з планом-схемою, стадіон розташовувався за 220 метрів від вежі убік, де нині розміщені склади "Львівкниги". Відповідно до масштабу, футбольне поле було розміром 120 на 100 м без бігових доріжок із трибунами на 10 000 місць, що оточували футбольний газон із трьох боків.

Символічно, що на місці, де 14 липня 1894 року відбувся перший організований футбольний матч, згодом, починаючи з 1911 року, професор Іван Боберський започаткував збір коштів для викупу та проведення на повітрі руханкових вечорів, фестин, забав. Допомогли викупити цю територію й збудувати великий спортивний майдан "Сокола-батька" ("Город для українського населення Львова" площею 11,5 морга (5 га)) д-р Микола Шухевич, д-р Тадей Соловій, Кость Панківський, д-р Степан Федак, д-р Дмитро Левицький, Микола Заячківський, Лесь Кульчицький, Олекса Сероїчковський, д-р Кость Левицький, Іван Сполітакевич. Проіснував "Город для українського населення Львова" до 1939 року.

Свідками цієї небуденної для Львова та загалом для країни події були також члени пошукової групи: ветеран львівського футболу Юрій Зубач, президент і віце-президент обласної Федерації футболу – Ярослав Грисьо та Богдан Карп'як, голова комітету футбольної історії та статистики Роман Мелех, спортивний оглядач газети "Високий Замок" Ярослав Пастернак та автори цих рядків, які й по чергово вбили металеві палі у місця, що позначають розміри футбольного поля.

Цей почин не забуто. 30 січня 2004 року розпорядженням голови Львівської обласної державної адміністрації Олександра Сендеги за № 49 у відповідь на лист-звернення СК "Сокіл" (Львів) і прохання спортивної гро-

мадськості створено організаційний комітет з підготовки та відзначення 110-річчя українського футболу. До його складу увійшли знані на Львівщині спортивні діячі, функціонери, журналісти: **Богдан Матолич** (голова оргкомітету), **Богдан Кобрин** (заступник голови оргкомітету), **Юрій Майборода** (заступник голови оргкомітету), **Мирослав Герцик** (заступник голови оргкомітету), **Юрій Михалюк**, **Степан Родак**, **Роман Мелех**, **Михайло Вельгош**, **Ярослав Грисьо**, **Іван Яремко**, **Олександр Пазичук**...

Спільно з Федерацією футболу України заплановано й у два етапи здійснено низку заходів щодо відзначення цієї історичної події. 10 липня проведено товариський матч молодіжних збірних України та Польщі, турніри, круглі столи. Видано книгу Богдана Кобрини та Юрія Михалюка "Львівське коріння українського футболу", де левову частку присвячено цій знаменній події. 12 жовтня 2004 року у Палаці культури залізничників відбулася велика науково-практична конференція, присвячена проблемам українського футболу, виставка дитячого малюнка "Футбол – моя улюблена гра", в червоноградській СШ №1 та у львівській СШ №31 відкрито спортивні майданчики зі штучним покриттям. У Львівській Опері відбулася урочиста Академія, де вшановано ветеранів й активістів вітчизняного футболу. А завершилося святкування цієї знаменної події 13 жовтня, коли, відповідно до ухвали Львівської міської ради №1631 від 1 липня 2004 року, у Стрийському парку Львова встановлено пам'ятник "Львів – батьківщина українського футболу". Замовником і проєктантом його став Спортивний клуб "Сокіл" (Львів), а через кілька годин на стадіоні "Україна" у відбірковому матчі до чемпіонату світу-2006 зішлись національні команди України та Грузії.

Приємно, що ця подія знайшла підтримку з боку Держкомспорту України, й у Верховній Раді України, яка

1 липня 2004 року на пленарному засіданні прийняла постанову № 5449, у якій на підставі архівних документів, наданих робочою групою (очолюваною авторами цих рядків) і котру підтримали футбольні фахівці, історики, науковці, журналісти з усіх регіонів нашої держави, визнала Львів батьківщиною, а дату 14 липня 1894 року – початковою в літописі українського футболу. Президент України Леонід Кучма видав Указ про відзначення з нагоди ювілею державними нагородами ветеранів та активістів українського футболу.

Висновок

Дата проведення першого офіційного матчу у Львові – 14 липня 1894 року – науково обґрунтована, визнана рішенням виконкому Федерації футболу України 3 липня 1999 року, а також, Постановою № 5449 Верховної Ради України від 1 липня 2004 року.

Ця дата повинна щорічно відзначатися поміж іншими фізкультурно-спортивними та футбольними подіями нашої держави.

Список використаної літератури

1. *Михалюк Ю.* Історія львівського футболу / Михалюк Ю., Мелех Р., Назаркевич Ю. – Л. : Гал. видавн. спілка, 1999. – 160 с.
2. *Михалюк Ю.* Таємниці львівського футболу / Михалюк Ю. – Л. : Піраміда, 2004. – Кн. 1. – 192 с.
3. *Михалюк Ю.* Футбол в Україні: витоки, традиції, перспективи / Михалюк Ю. – Л. – К. : [б. в.], 2004. – С. 200-208.
4. *Михалюк Ю.* Львівське коріння українського футболу / Михалюк Ю., Кобрин Б. – Л. : Піраміда, 2005. – 72 с.

**THE STAGES OF RECOGNITION
OF THE DATE JULY 14, 1894
AS INITIAL IN THE CHRONICLE
OF UKRAINIAN FOOTBALL**

Mykhalyuk Y., Kobryn B.

Sports Club "Sokil"(Lviv)

Annotation. The article describes the origin and formation of football in Lviv – motherland of Ukrainian football. The authors of this article have been directly participating in the process of recognition of the date July, 14, 1894 by Ukraine Football Federation as initial in the chronicle of Ukrainian football. The analysis of the archived documents is given which confirm legitimacy to conduct counting out of modern Ukrainian football exactly from the city of Lviv.

Key words: football, Lviv, Ukrainian, origin, formation, facts, dates, to give, Football Federation, state.